

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

СТАВОВИ УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ о опасностима и ризицима у саобраћају у Србији у 2017. години

change
attitude

УВОД

Агенција за безбедност саобраћаја је реализовала пројекат **“Истраживање ставова учесника у саобраћају о опасностима и ризицима у саобраћају у Србији”** у 2017. години. Сврха истраживања јесте утврђивање ставова и самопријављених понашања учесника у саобраћају у вези са ризицима у друмском саобраћају, процена спектра ставова - од подржавања до супротстављања прописима и заштитним мерама, испитивање личне и друштвене прихватљивости одређених понашања у саобраћају, перцепција саобраћајне принуде, као и мишљење о активностима које би требало узети у обзир у раду на унапређењу нивоа безбедности саобраћаја.

Резултати истраживања ставова треба да пружи важне информације доносиоцима одлука, како на националном тако и на локалном нивоу, за препознавање негативних ставова учесника у саобраћају и планирање активности за њихову измену и унапређење. Свеобухватним радом, на унапређењу знања, ставова и понашања учесника у саобраћају, постижу се делотворна и трајна унапређења безбедности саобраћаја.

Пројекат је обухватио истраживање ставова и пријављених понашања:

- возача путничких аутомобила,
- мотоциклиста и
- немоторизованих учесника у саобраћају

на нивоу Републике Србије, односно на нивоу полицијских управа (ПУ) Републике Србије.

Истраживање је извршено према ESRA методологији што даје могућност за поређење са другим европским државама, које су реализовале истраживање према истој методологији.

УЗОРАК

Узорак чини 12.150 испитаника, односно 450 испитаника по полицијској управи:

- 300 возача путничких аутомобила,
- 50 мотоциклиста и
- 100 немоторизованих учесника у саобраћају (пешаци, бициклисти и корисници јавног превоза).

Узорак је стратификован према старости и обухватио је три старосне групе: 18-34; 35-54 и 55+. За утврђивање ставова на подручју Републике Србије коришћен је тежински фактор величине популације. Тежински фактор уважава чињеницу да полицијске управе имају различиту величину популације и на тај начин се врши прилагођавање величине узорка, како би се осигурало да свака полицијска управа буде представљена пропорционално величини популације. Узорак је прикупљен у периоду од 01.08.2017. године до 31.08. 2017. године.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања су израчунати и приказани за све полицијске управе појединачно, као и за територију Републике Србије, укупно. Ставови учесника у саобраћају су истраживани кроз питања која су систематизована у неколико тема:

- Забринутост за безбедност саобраћаја
- Прихватљивост небезбедног понашања у саобраћају
- Подршка заштитним мерама безбедности саобраћаја
- Самопријављено понашање
- Ставови према безбедности саобраћаја
- Перцепција ризика и доприносећих фактора настанку саобраћајних незгода
- Понашање других учесника у саобраћају
- Учешће у саобраћајним незгодама
- Саобраћајна принуда

Поред тога, утврђиване су јединствене оцене за групу питања о ставовима о војњи под утицајем алкохола, за групу питања о ставовима о брзини, за групу питања о ставовима везаним за употребу заштитних система у возилу, као и групу питања о ставовима о одвраћању пажње током војње.

Поред тога, ставови учесника у саобраћају су приказани и одвојено, за различите категорије учесника у саобраћају:

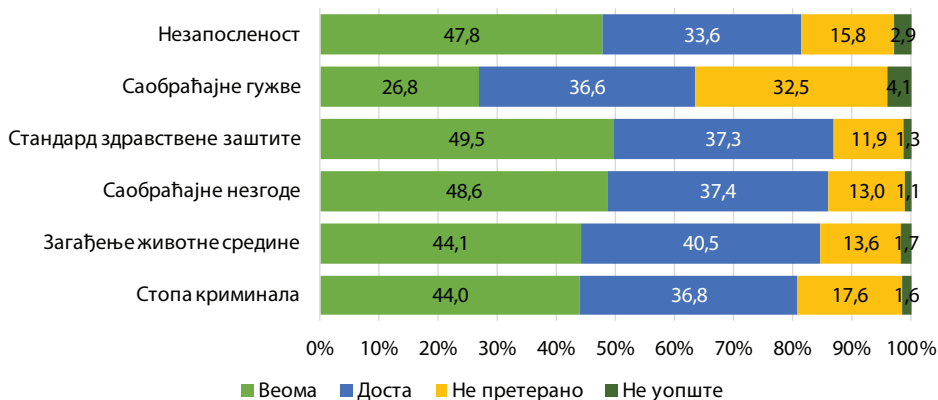
- Ставови возача путничких аутомобила
- Ставови мотоциклиста
- Ставови немоторизованих учесника у саобраћају

Забринутост за безбедност саобраћаја

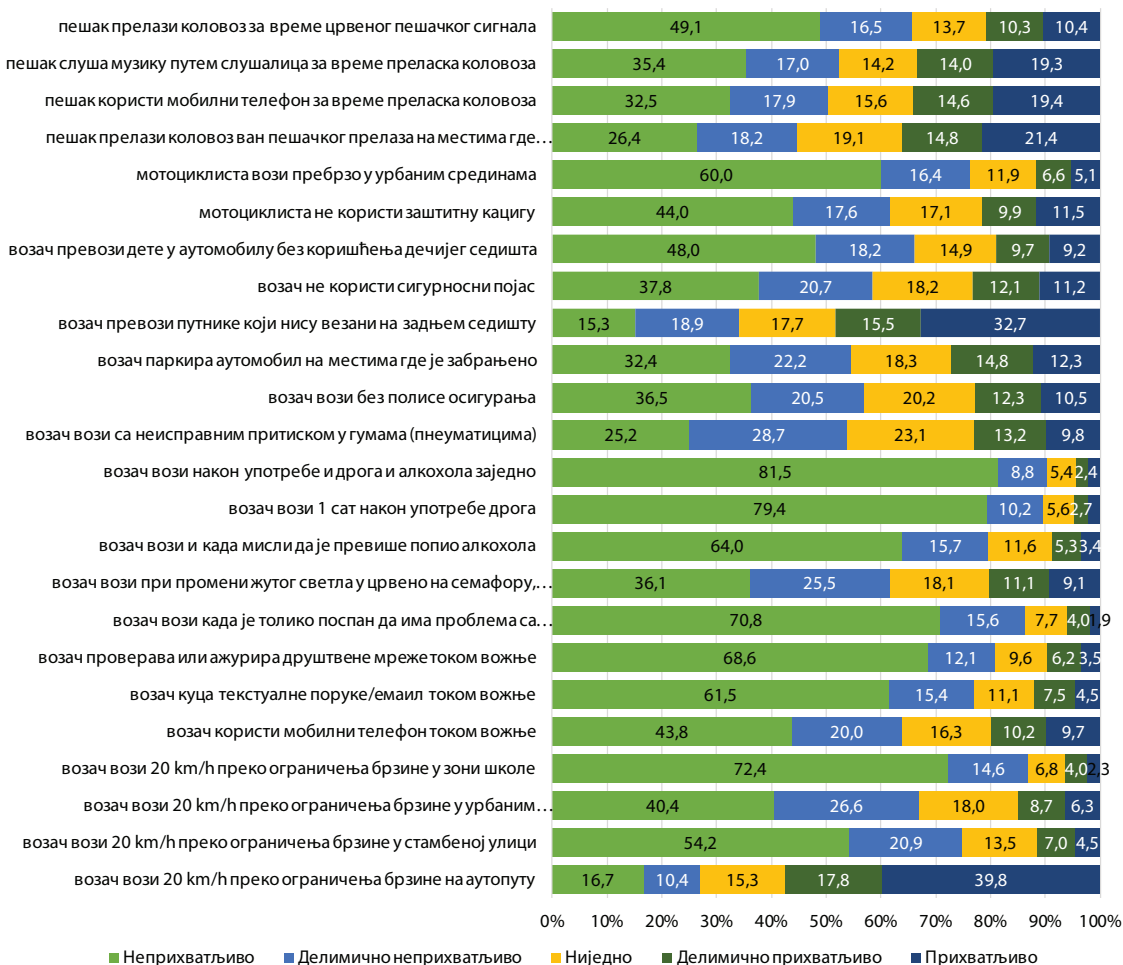
Учесници у саобраћају су одговарали на питање о томе колико су забринути за поједина друштвена питања, укључујући и безбедност саобраћаја. Испитаници су изражавали степен забринутости на четворостепеној Ликертовој скали, о саобраћајним незгодама, незапослености, саобраћајним гужвама, стандарду здравствене заштите, загађењу животне средине и стопи криминала.

Резултати показују да је 48,6% испитаника веома забринуто за проблем настанка саобраћајних незгода. У односу на друге проблеме, забринутост за безбедност саобраћаја је слична као и за незапосленост (47,8% веома забринуто) и стандард здравствене заштите (49,5% веома забринуто), док је најмања забринутост за саобраћајне гужве (26,8% веома забринуто).

Прихватљивост небезбедног понашања у саобраћају

У реализованом истраживању учесници у саобраћају су изражавали своје ставове о томе колико су, према њиховом мишљењу, одређена небезбедна понашања у саобраћају прихватљива у друштву, или не. Резултати показују да је вожња након употребе дроге или алкохола најмање прихватљиво ризично понашање у саобраћају. Са друге стране, вожња 20 km/h преко ограничења брзине на аутопуту је најприхватљивија (57,6%), као и превоз путника који не користе сигурносни појас на задњем седишту аутомобила (48,2%).

Подршка заштитним мерама безбедности саобраћаја

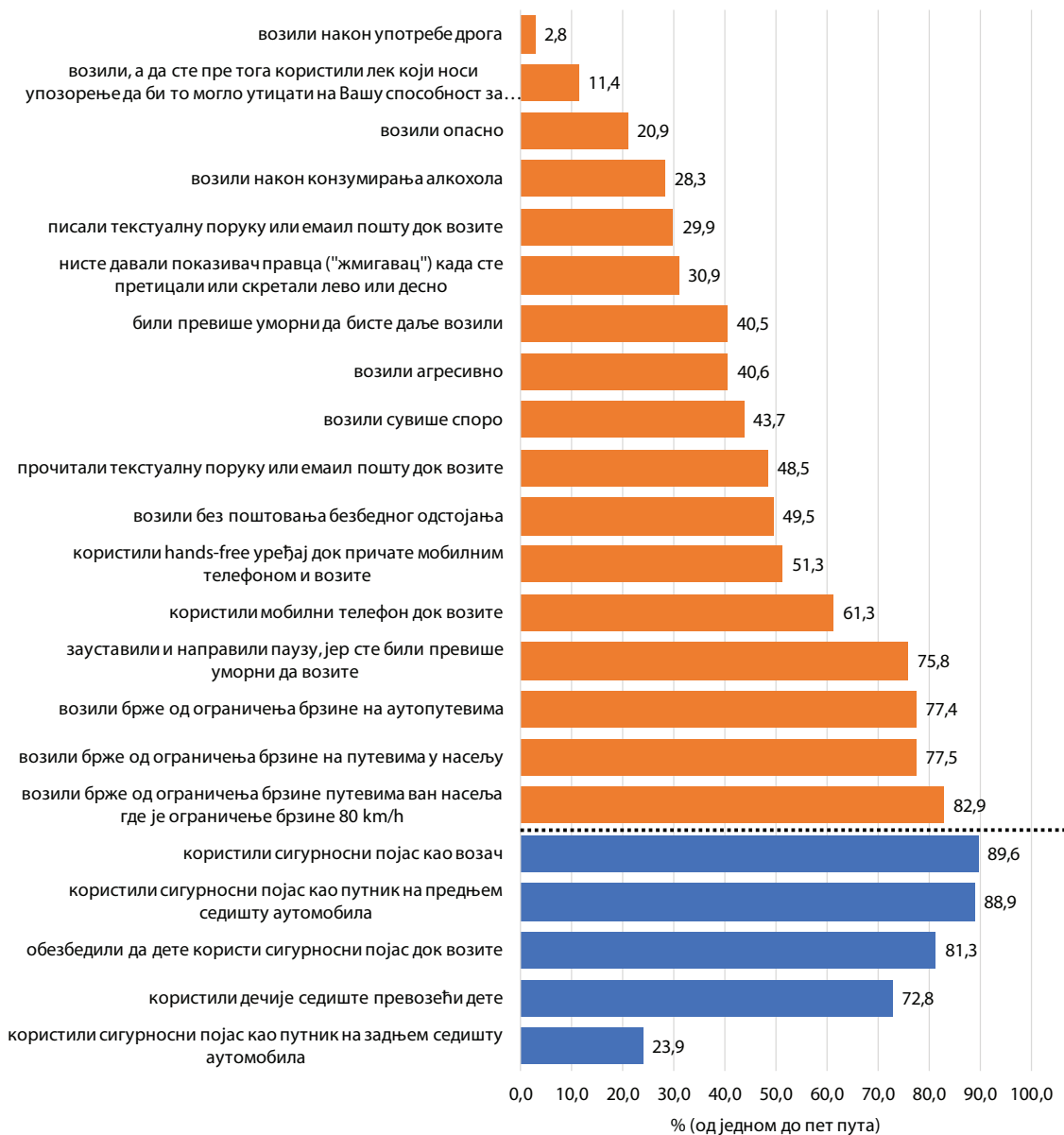
У овом делу истраживања испитаници су изражавали своје ставове о томе колико подржавају поједине заштитне мере безбедности саобраћаја. Највећу подршку испитаници су дали мерама за обавезно коришћење заштитне кациге за мотоциклисте и обавезне зимске гуме за аутомобиле, теретна возила и аутобусе (више од 90%), а најмање подржавају мере: нулта толеранција за коришћење било ког начина телефонирања током вожње (ручно/hands-free) (43,2%) и допуштање бициклистима да прођу кроз црвено светло када то допуштају специфични сао. знакови (44,4%)

Самопријављено понашање у саобраћају

У овом делу истраживања учесници у саобраћају су “сами пријавили” своје понашање у саобраћају у периоду из претходних годину дана. На дијаграму је приказан проценат учесника у саобраћају који су се најмање једном а највише пет пута понашали на одређени начин, у претходних годину дана.

Ставови према безбедности саобраћаја

Испитаници су према петостепеној скали (од 1 - не слажем се, до 5 - слажем се) износили ставове о одређеним тврдњама. На дијаграму је приказан проценат испитаника који се слажу са наведеним тврдњама (4 - донекле се слажем и 5 - слажем се). Испод испрекидане линије се налазе ставови чије веће вредности одражавају неповољне ставове.

Перцепција ризика и доприносећих фактора настанку СН

Испитаници су у оквиру истраживања питани колико се осећају (не)безбедно када користе одређене начине путовања. Одговоре су давали на десетостепеној скали (1 – веома небезбедно, до 10 – веома безбедно), а резултати су приказани на наредном дијаграму.

Осим субјективне процене безбедности саобраћаја, перцепција ризика се процењује и тако што се од испитаника тражи да изнесу у процентима колико незгода на путевима изазива сваки од појединих фактора безбедности саобраћаја. На основу резултата уочава се да вожњу под утицајем алкохола и дрога, агресивну и непажљиву вожњу и брзу вожњу сматрају за главне факторе настанка саобраћајних незгода.

Понашање других учесника у саобраћају

За анализу понашања других учесника у саобраћају коришћени су одговори испитаника који су питани да наведу на скали од 1 до 10 (1 - никада, 10 - веома често) колико често се сусрећу са наведеним понашањем другог учесника у саобраћају. Највећа средња вредност уочених понашања везује се за брзу вожњу (7,8%), и непоштовање правила у саобраћају (7,8%), док је најмања средња вредност за спору вожњу (4,8%).

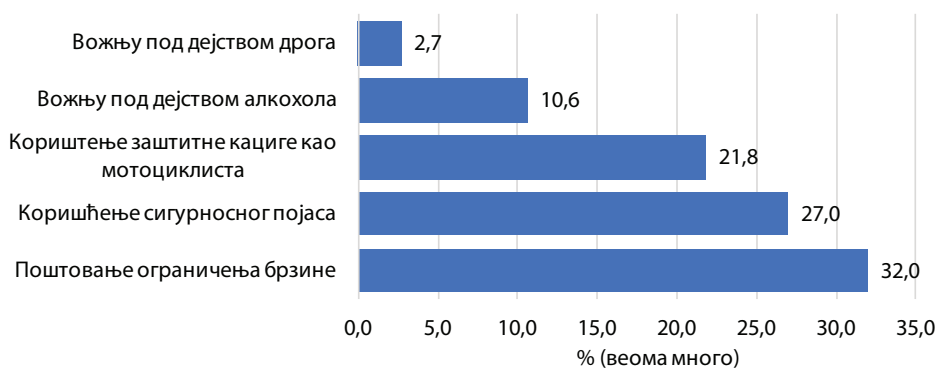
Учешће у саобраћајним незгодама

Испитаници су питани да ли су у протекла три месеца учествовали у саобраћајној незгоди. Питање је конкретизовано за категорију учешћа у незгоди, као и о каквој последици се радило: 1 - материјална штета; 2 - лакше повреде за мене или друге; 3 - повреде због којих је неко задржан у болници. Укупан проценат испитаника који су учествовали у саобраћајној незгоди је око 8%, а најчешће се радило о незгодама са само материјалном штетом. Највеће учешће у незгодама имали су возачи путничких возила (6,1%).

Саобраћајна принуда

У оквиру истраживања покривени су различити аспекти принуде, посебно искуство испитаника са саобраћајном принудом и субјективним ризиком контроле од стране саобраћајне полиције. Испитаници су питани колико су у протеклих 12 месеци током вожње на путу били контролисани од стране полиције, да ли су платили новчану казну за прекршај у саобраћају и да ли су прекршајно осуђени на суду због кршења саобраћајних прописа.

Субјективна процена вероватноће контроле од стране полиције на типичном путовању за различите прекршаје је оцењивана на петостепеној скали (од 1 - веома мала шанса, до 5 - веома велика шанса). Највећи проценат испитаника у Србији дели мишљење да ће им на типичном путовању полиција највероватније контролисати брзину (32%), а најмања шанса је да ће их тестирати на дрогу (2,7%).

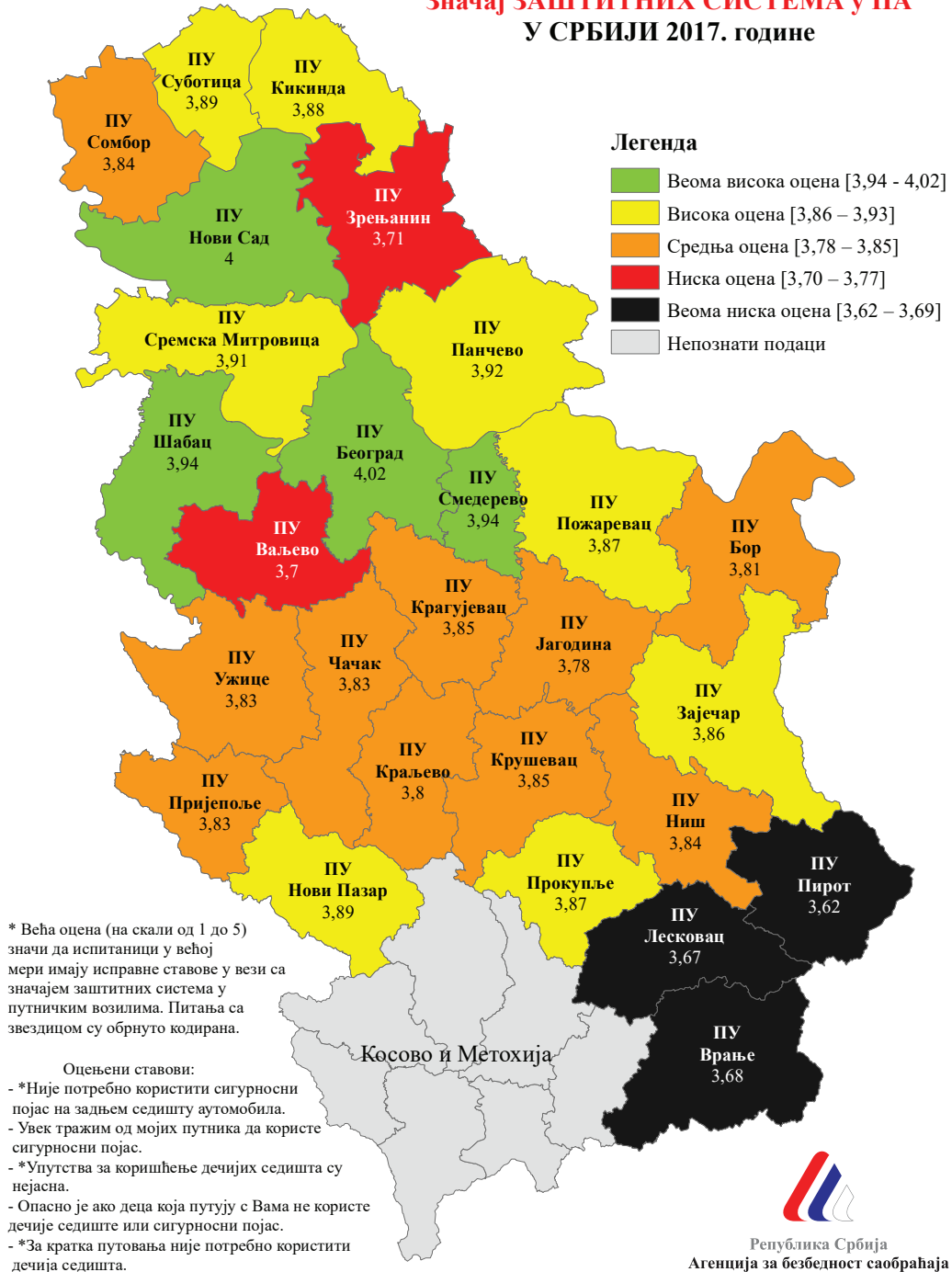

Око 54% испитаника је изјавило да је најмање једном контролисано од стране саобраћајне полиције, а њих 13,3% је платило новчану казну за учињени прекршај, у претходних годину дана.

На наредним мапама приказане су оцене ставова учесника у саобраћају, према одређеним темама, по полицијским управама у Републици Србији, у 2017. години.

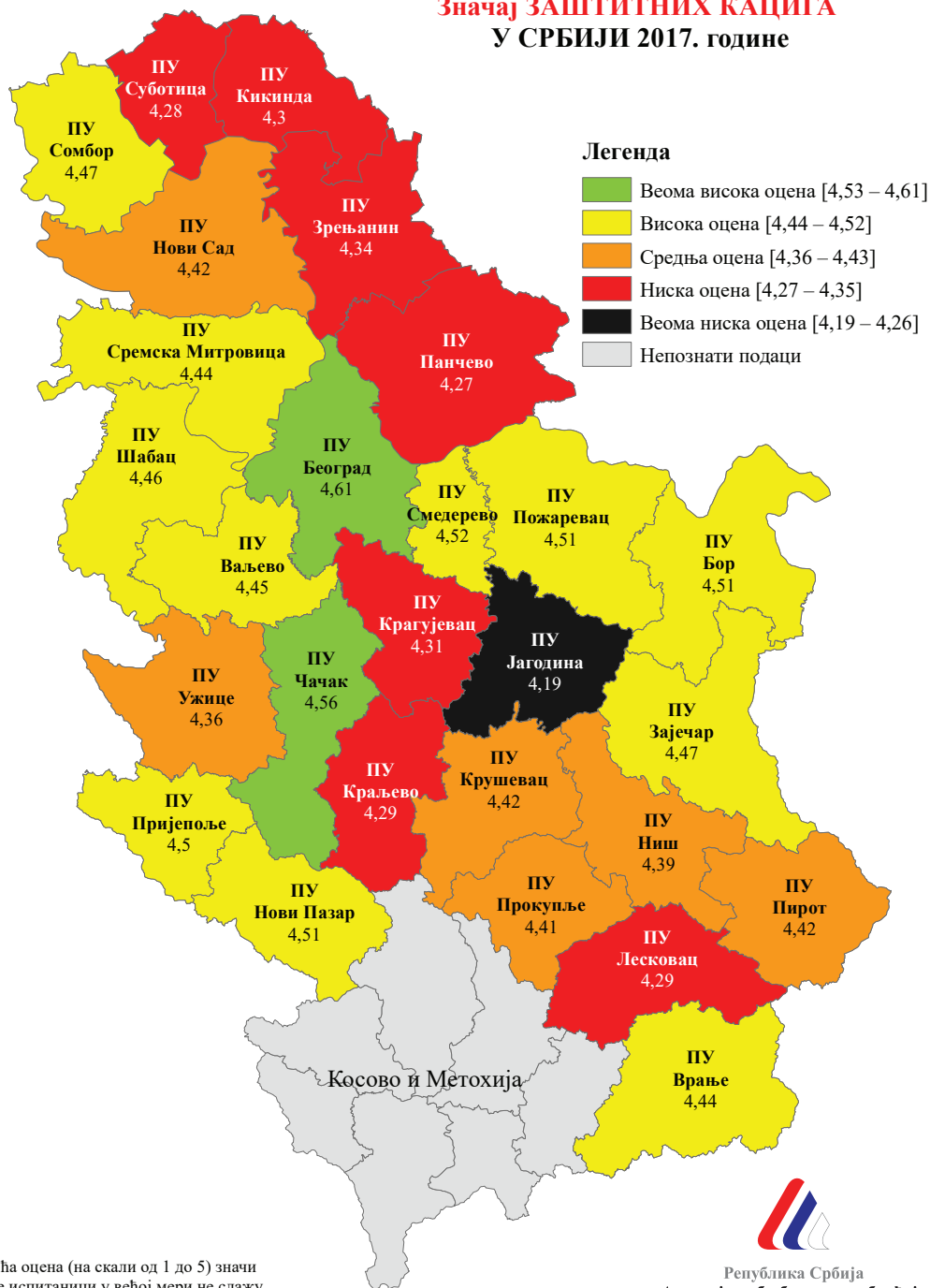
ОЦЕНА СТАВОВА учесника у саобраћају Значај ЗАШТИТНИХ СИСТЕМА у ПА У СРБИЈИ 2017. године

ПА - путнички аутомобил

ОЦЕНА СТАВОВА мотоциклиста Значај ЗАШТИТНИХ КАЦИГА У СРБИЈИ 2017. године

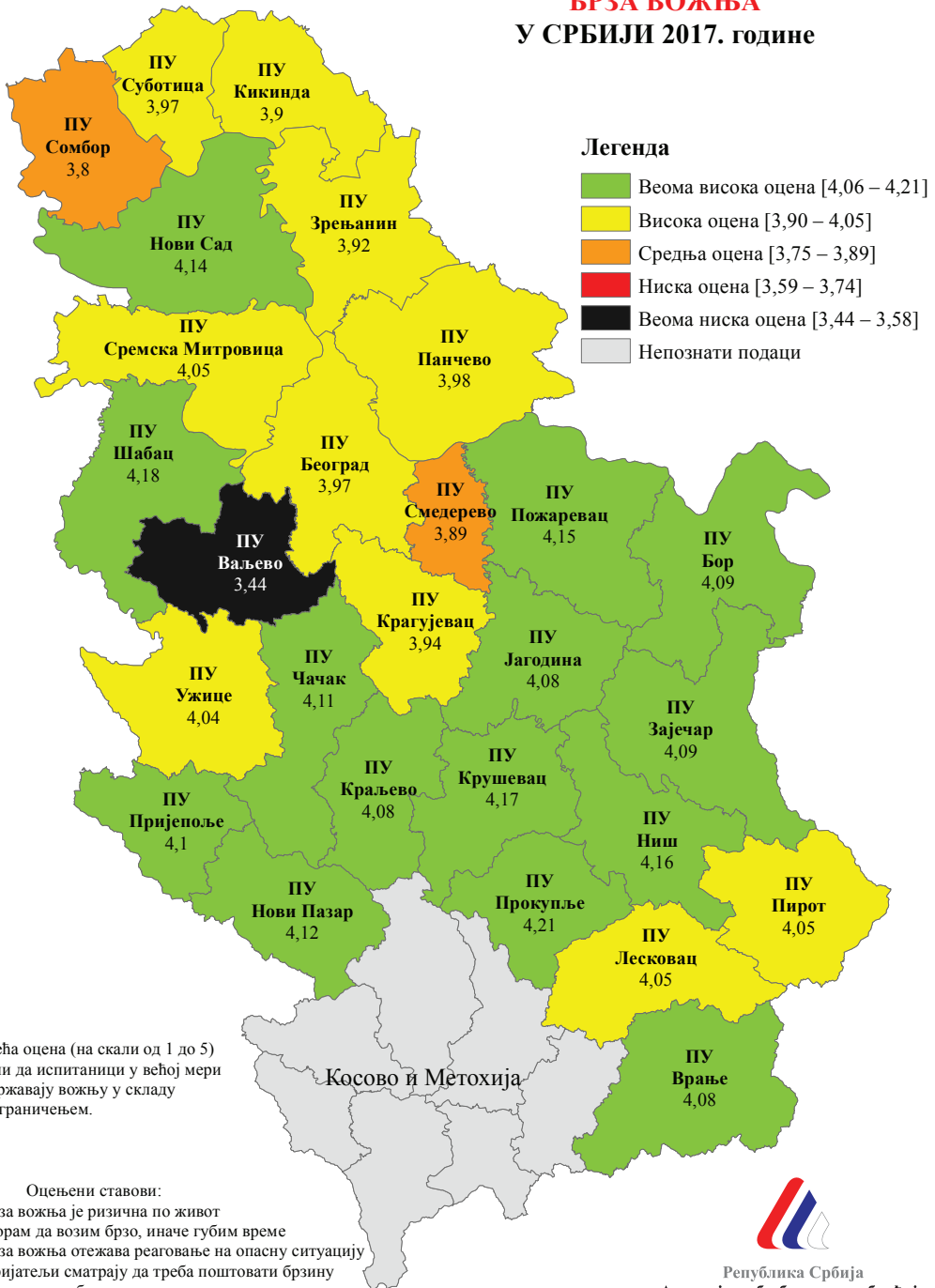
* Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да се испитаници у већој мери не слажу са изјавом да *Ако возим пажљиво заштитна кацига није неопходна.*

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

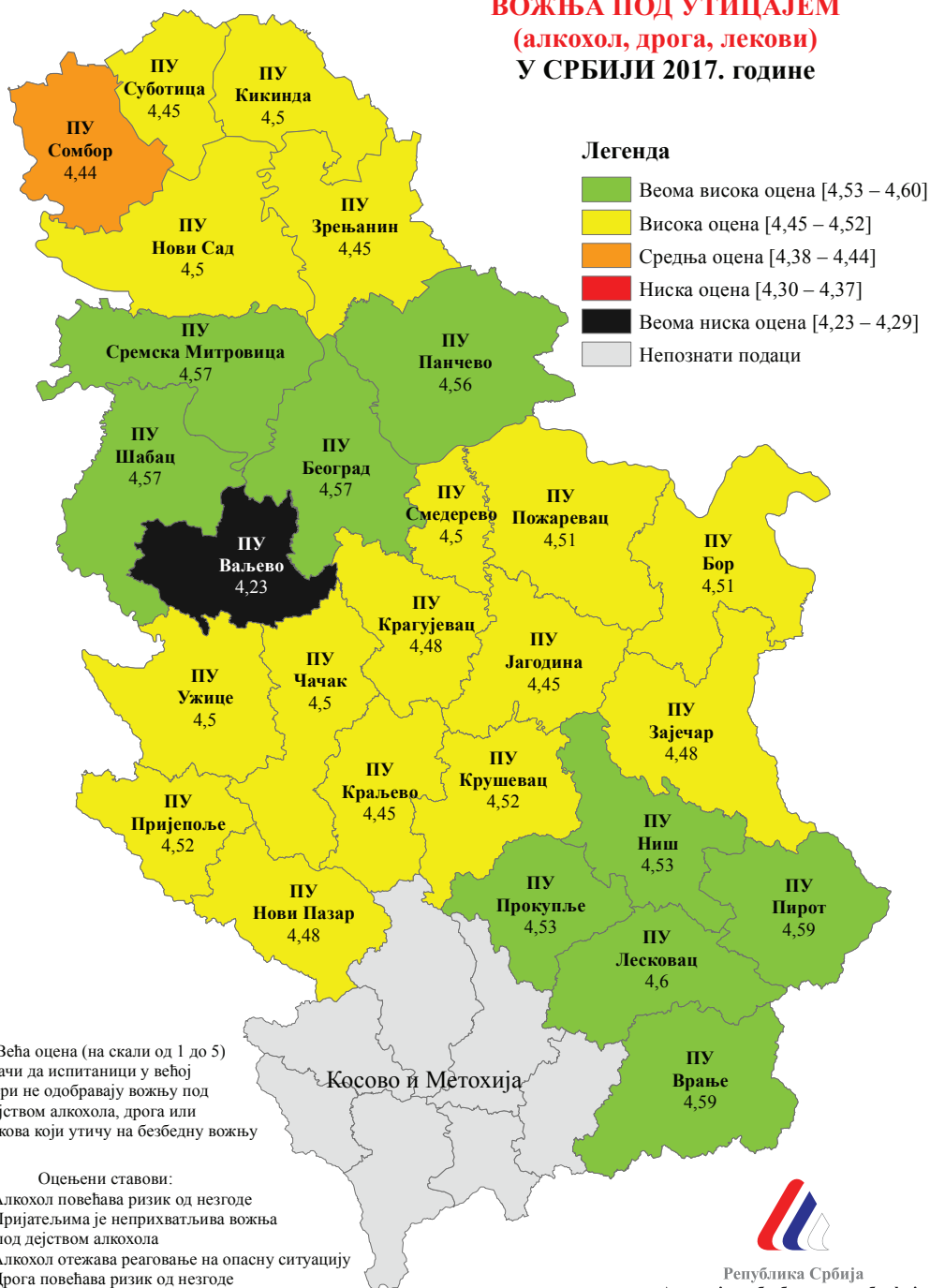

ОЦЕНА СТАВОВА учесника у саобраћају **БРЗА ВОЖЊА** У СРБИЈИ 2017. године

ОЦЕНА СТАВОВА учесника у саобраћају ВОЖЊА ПОД УТИЦАЈЕМ (алкохол, дрога, лекови) У СРБИЈИ 2017. године

* Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери не одобравају вожњу под дејством алкохола, дрога или лекова који утичу на безбедну вожњу

Оцењени ставови:

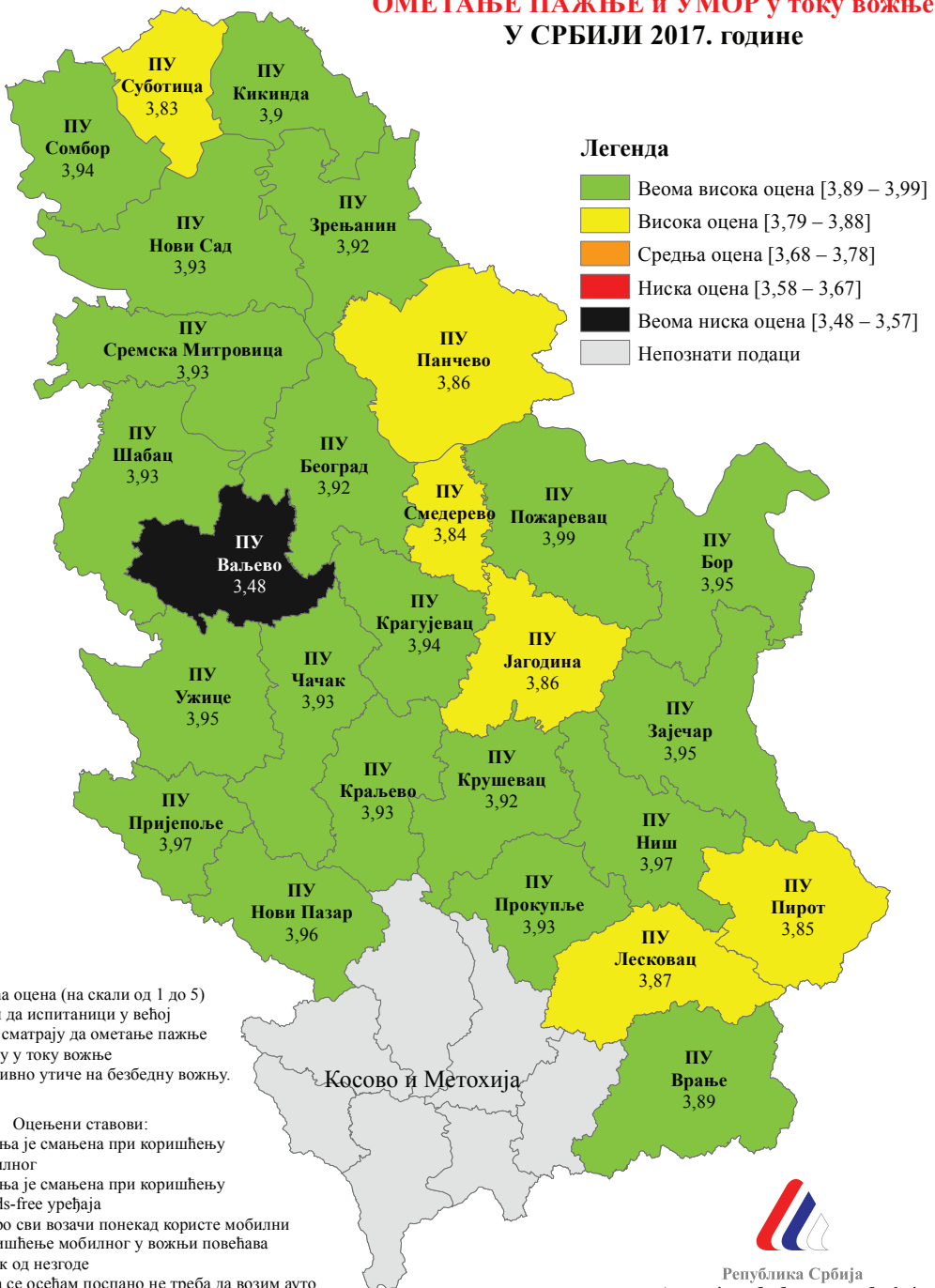
- Алкохол повећава ризик од незгоде
- Пријатељима је неприхватљива вожња под дејством алкохола
- Алкохол отежава реаговање на опасну ситуацију
- Дрога повећава ризик од незгоде
- Пријатељима је неприхватљива вожња под дејством дрога
- Знам за негативно дејство лекова на вожњу

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

ОЦЕНА СТАВОВА учесника у саобраћају ОМЕТАЊЕ ПАЖЊЕ и УМОР у току вожње У СРБИЈИ 2017. године

* Већа оцена (на скали од 1 до 5) значи да испитаници у већој мери сматрају да ометање пажње возачу у току вожње негативно утиче на безбедну вожњу.

Оцењени ставови:

- Пажња је смањена при коришћењу мобилног
- Пажња је смањена при коришћењу hands-free уређаја
- Скоро сви возачи понекад користе мобилни
- Коришћење мобилног у вожњи повећава ризик од незгоде
- Када се осећам поспан не треба да возим ауто
- Чак и ако ми се спава и даље возим ауто
- Ако се осећам поспан повећава се ризик од незгоде.

Закључак

Истраживања утицајних фактора настанка саобраћајних незгода су показала да **човек** својим понашањем у највећој мери утиче на настанак саобраћајних незгода, у поређењу са факторима **возило, пут и окружење**. Фактор човек се одликује великом сложености, и за безбедно учешће у саобраћају неопходно је да учесник у саобраћају поседује одговарајуће знања, има исправне ставове, поседује одговарајуће вештине, и коначно да се понаша у складу са својим знањима, ставовима и вештинама.

Уколико учесник у саобраћају нема исправне ставове, иако има потребна знања и вештине, велика је шанса да ће занимарити то што зна и да ће се понашати у складу са својим негативним и погрешним ставовима. Наиме, уколико учесник у саобраћају зна да је обавезно користити појас, има информацију о томе да га појас може заштитити, зна како се појас правилно користи - али има лични став да "ипак није толико важно везивати се" или да се "људи везују само због полиције", велика је вероватноћа да се неће безбедно понашати, односно да неће појас ни користити.

Познавање ставова нам пружа важне информације о размишљањима и схватањима људи, односно о нивоу свести становништва по питању безбедности саобраћаја. Ставови су и те како у вези са понашањем људи, па на уочене негативне ставове треба системски деловати. Добијени резултати спроведеног истраживања ставова треба да омогуће квалитетније планирање будућих мера и усмеравање превентивних активности ка различитим категоријама учесника у саобраћају (кампање, обуке, трибине и друге превентивне активности) у циљу промене ставова и унапређења знања и понашања становништва о опасностима и безбедном учешћу у саобраћају.

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

Булевар Михајла Пупина 2 (источни улаз)
11070 Нови Београд
011/214-50-89

web адреса: www.abs.gov.rs
e-mail: abs@abs.gov.rs
prevencija@abs.gov.rs

в.д. директора
Јасмина Милошевић

Уредник
Јелена Милошевић

Припремили:
Јелена Милошевић
Светлана Миљуш
Андријана Пешић
Мирко Коковић

Графичка обрада и дизајн
Сектор за превенцију и локалне самоуправе

Штампа
Агенција за безбедност саобраћаја
2017. година